



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA 1 (P1)

PUDUNGWANA 2011

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 80

Memorandamo ona o na le maqephe a 6.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

- 1.1 La bosuwe./la botitjhene ✓ (1)
- 1.2 Ngwana a le mong/1. ✓ (1)
- 1.3 Kamora kgwedi tse hlano ba nyalane/kamora hoba ba nyalane/kamora kgwedi tse hlano. ✓ (1)
- 1.4
- O ne a se a le manganga/nkane (a fetang a pokola.) ✓ (1)
 - O ne a se a mmuisa hampe / a mmuisa jwalo ka ngwana/a mo tella. ✓ (1)
 - O ne a sa thabele letho leo monna a le etsang.
- 1.5
- Ha Moeti a lokela ho rekela ngwana, o ne a lokela ho fumana tumello ho mosadi. ✓✓
 - Moeti ha a ka a kgona ho phethela ngwana moetlo wa habo hobane Nthabiseng o ne a sa batle. (2)
- E le nngwe feela**
- 1.6 Nthabiseng o ile a tella Moeti ho feta. /O ne a sa mo hlomphe./ O ne a se a mo roma jwalo ka moshanyana. ✓✓ (2)
- 1.7 D/ithorisa ✓ (1)
- 1.8 C/ho dumellana le hona ✓ (1)
- 1.9
- O ne a se a itlamme ka lenyalo mme a kentse mohatsae reng ya lenyalo/palamonwana/setefikeiti sa lenyalo. ✓
 - Lengolo la lenyalo.
- E le nngwe feela.** (1)
- 1.10 Ya hore ba ne ba tsebana ka botlalo. ✓ (1)
(Mohopolo wa sehlooho e be hore ba ne ba tsebana)
- 1.11
- “Moeti o ne sa dumellwe ho rekela ngwana pele a fuwa tumello ke Nthabiseng.” ✓ (1)
Ke tokelo ya Moeti ho rekela ngwana wa hae ka bolokolohi, a sa botse/kope motho. Ha a hanelwa ho etsa jwalo, tokelo tsa hae di a hatikelwa. ✓✓ (2)
 - “Ngwana a se ke a etsetswa moetlo wa ha habo.”
Nthabiseng o ne a hatikela ditokelo tsa botho tsa Moeti, ha a ne a mo hanela ho etsetsa ngwana moetlo wa ha habo.
E le nngwe feela
- 1.12 E re ruta hore ke motho ya nang le mamello/ya bonolo/pelontle ya sa busetseng bobbe ka bobbe/ya lokileng. ✓✓ (2)
- 1.13 Ke halefe ✓ hobane o sotla monna ya lokileng. ✓ (2)
Ke qenehele Moeti./Ke utlwele Moeti bohloko.
(Mohopolo wa sehlooho e be wa ho sotla monna ya lokileng)
E le nngwe feela.

TEMA YA 2

- 1.14 Avacado. ✓ (1)
- 1.15 Ho nlofatsa moriri ✓
Ho otlolla moriri ✓
Ho fepa moriri (2)
Tse pedi feela.
- 1.16 Ho hohela bareki/ho totobatsa (qatsohisa) lebitso la sehlahiswa. ✓✓ (2)
- 1.17 A/banana le bomme ✓
- Ho na le setshwantsho sa ngwanana kapa sa mme botlolwaneng. ✓✓ (3)
- 1.18 Ho ntse ho na le dihlahiswa tse ding tse otlolang moriri hore o babatsehe.
Ha se Black Chick feela e otlolang moriri hore o babatsehe. ✓✓ (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO

POTSO YA 2

Mehopolo e lebelletsweng

- Ipehe boemong ba motho ya hlokang. ✓
- Mo phethele se ileng sa etsahala bophelong ba hao le kamoo o fihletseng tharollo kateng. ✓
- Mo ahe, mo thoholetse hore a amohele keletso. ✓
- Se mo halefele ebang a nganga. ✓
- Utlwisisa seo o se hlokang pele o amohela keletso. ✓
- Se lebele hore motho a rarolle mathata a hao. ✓
- Ho bohlokwa ho amohela keletso e tla o ntsha bothateng. ✓

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

- **Kabo ya matshwao:**
 - matshwao a 7 mabapi le dintlha tse 7 (ntlha e le nngwe mabapi le ntlha ya sehlooho).
 - matshwao a 3 bakeng sa puo
 - Matshwao kaofela: 10
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:**
 - ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le le leng
 - ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2
 - ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona le diqotso:**
 - diqotso tse 1–3 **LE** dintlha tse 3–4 ka mantswe a bona: fana ka matshwao a 3
 - diqotso tse 4–5 **LE** dintlha tse 2 ka mantswe a bona: fana ka matshwao a 2
 - diqotso tse 6 **LE** ntlha e le nngwe ka mantswe a bona: fana ka letshwao le le leng
 - diqotso tse 7: se fane ka matshwao

HLOKOMELA:

- **Sebopeho:**

Le ha kgutsufatso e ngotswe ka sebopeho se fosahetseng, e tlameha ho tshwauwa.

- **Palo ya mantswe:**

- Batshwayi ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.
- Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e bontshitswe ka mokgwa o fosahetseng.
- Ha palo ya mantswe e tlotswe, bala ho fihla mantsweng a 5 ka hodima palo eo ho fanweng ka yona, ebe ha o sa bala ho tswela pele.
- Ho dikgutsufatso tse kgutshwanyane empa di fupere dintlha kaofela tse hlokwang, bahlahlobuwa ba se hulelwe matshwao.

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO

POTSO YA 3

- 3.1 Ke SPF 15 ✓ (1)
- 3.2 Ka matsatsi a 30 feela. ✓
E thabisa letlalo
E thibela ho ntshofala ha letlalo
Letlalo le letleletle le loketseng ditshwantsho ka matsatsi a 30 feela
E le nngwe feela. (1)
- 3.3 Letlalo la motho ha le thakgiswe fatshe. ✓✓ (2)
- 3.4 Ke tla iphumanela tlhahisoleseding ya sehlahiswa sena.
Ntate o o ile a re fumanela ditekete tsa ho ya bohela papadi ya dipapadi. (2)
- Shebisisa sebopelo se nepahetseng sa leetsetsi.**
- 3.5 Le na le kgatello/toboketso/matlafatso. ✓✓ (2)
- 3.6 Ngwetsi e fiela **lebala** ka matjeke. ✓✓
Ke ile ka **lebala** ho phethisa taelo ya ntate.
E le nngwe feela. (2)
- [10]

POTSO YA 4

- 4.1 - Ke setshwantsho sa B. ✓ (1)
- Ho na le motho ya dikgopo (ya sa aparang hempe kapa sekipa) / ya diborele. ✓ (1)
- 4.2 Mokwetlisi a ba botsa hore ba tla hlola jwang ha ba sa bapale jwalo ka Maafrika. ✓✓
Mokwetlisi a re botsa hore re tla hlola jwang ha re sa bapale jwalo ka Maafrika. ✓✓ (2)
- 4.3 Khathunung ya A dibapadi ha di a thaba/di hloname/tshohile mme ho ya B batshehetsi ba thabile. ✓✓ (2)
- 4.4 Dibapadi di mametse mokwetlisi ya halefileng. ✓✓ (2)
- 4.5 Halala, ona motsotso jwale ke wa rona! ✓✓ (2)
- (Tshebediso ya letshwao la makalo le se natswe.) [10]

POTSO YA 5

- 5.1 5.1.1 ditoropo ✓ (1)
- 5.1.2 diphatla ✓ (1)
- 5.1.3 setjhaba ✓ (1)
- 5.1.4 Morena o ne hapile tse ding **tša lona**. ✓✓
Ho elwe hloko dikarabo tse fapaneng tsa baithuti.. (2)
- 5.1.5 Batho ba iphelela ka kgotso ba hlomphe melao le meetlo. ✓✓ (2)
- 5.1.6 Metsana **yane/ela/ele** e ne e buswa ke matona. ✓ (1)
- 5.1.7 Mosadi wa batho o **imelwa** ke thoto e hloohong ya hae. ✓✓ (2)
- 5.1.8 Mauo **ohle** e ne e le a morena. ✓✓ (2)
- 5.1.9 Baeti ba fihlile kapele re sa ba lebella. ✓✓ (2)
- 5.2 5.2.1 Di mo tsamaela hampe hobane: ✓
 - Dipampiri di tswa ka lehafing la hae mme di wela fatshe.
 - Ho itshwara hlooho ha hae, ho bontsha eka dintho ha di mo tsamaele hantle. ✓
 - Baithuti ba iqoqela ka phaposing a le teng ba se na taba le yena **Lebaka le le leng feela**
(2)
- 5.2.2 Titjhere ha a kgone ho ruta, hoba o shebahala a ferekane/ha a tsebe taba tsa hae mme bana ba iketsetsa boithatelo/o tsielehile ha a tsebe ho ruta. ✓✓ (2)
- 5.2.3 Letsoho la mopresidente, Mong. Kgalema Motlanthe, o tla ya India ho emela naha ya rona dipuisanong tse mabapi le theko e hodimo ya oli e tala. ✓✓ (2)

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 40
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80